

figura, após "Mesrob Machdotz" da cultura armênia". Teve expressões de apreço com respeito ao trabalho levado a efeito pelos Armênios Católicos da Diáspora em benefício da cultura armênia; qualificou de "ignorantes" os semeadores de discriminações contra os Armênios Católicos. Manifestou alegria ao saber da nossa escola do minical e das nossas aulas de língua armênia. Formulou votos para que também a Comunidade Armênia Católica de São Paulo tenha a sua escola.

CHAHANTUKHD: (Santukhd Bertizlian), a mais autentica entre as mulheres escritoras armêniias da Diáspora, chegou a São Paulo no dia 24 de outubro. Veio visitar e estudar as Comunidades armêniias mais importantes da América do Sul. Ela tem oito volumes publicados, entre poesias e prosa, além de obras inéditas e centenas de interessantes artigos em diversos jornais.

No dia 30 de outubro, Chahantukhd participou da "Noite Literária" organizada pela "Comissão Armênia de Festividades de São Paulo" no Salão da nossa Paróquia. Acentuou, particularmente, a importância de falar armênio.

տողէն եար՝ հայ մշակոյթի մեծագոյն դէմքը՝ որակեց Մխիթար Արքանայրը: Գնահատանրով արտայայտուեցաւ սփիւռքի մէջ Հայ նախողիկէներուն տարած աշխատանքին համար՝ ի նպաստ հայ մշակոյթին: «Տգէտ»՝ որակեց հայ կաթողիկէներուն դէմ խորականութիւն սերմանողները: Ուրախութիւն յայանց իմանալով մեր կիրակնօրեայ դպրոցին եւ հայերէսի զասաւանդութիւններուն մասին: Մաղթեց որ Սահ Փաւլոյի Հայ նախողիկէ համայնքը ինց եւս ունենայ իր դպրոցը:

ԵԱՀԱՆԴՈՒԽԵՏ, «Սանդուխան Պերթիզլեան»՝ սփիւռքի հայ կին գրողներուն մէջ ամէնէն վաւերական գրագիրուն հին, Սահ Փաւլո հասաւ 24 Հոկտեմբերին: Ան եկած է Հարաւային Ամերիկայի կարեւորագոյն գաղութները այցելելու եւ ուսումնասիրելու: Ունի հրատարակուած ութ հատորներ, արժակ ու բանաստեղծութիւն: Անտիպ գործեր եւ բազմանարիւր շահական յօդուածներ զանազան թերթերու մէջ

30 Հոկտեմբերին իր մասնակցութիւնը քերաւ մեր Համագալային Տօնակատարութիւններու Յանձնախումբինչկողմէ կազմակերպուած գրական երեկոյթին, որ գործադրուեցաւ մեր սրահին մէջ:

Ենշանց յատկապէս հայերէն խօսել ու կարեւորութեան մասին:

EM HOMENAGEM AO NOSSO KATOLICOS-PATRIARCA E AO NOSSO EXARCA APOSTOLICO HAVERA UM JANTAR DE CONFRERNIZAÇÃO, NO DIA 19 de DEZEMBRO NO CLUBE ARMÉNIO, ÀS 21,00 HORAS.

ADQUIRIR OS CONVITES NA SECRETARIA DA PARÓQUIA.

BOLETIM DA PARÓQUIA ARMÊNIA CATÓLICA

SÃO PAULO - BRASIL

ANO I Nº 2

AGOSTO/NOVEMBRO 1981

AV. TIRADENTES, 718

FONE: 227.6703

ՄԵՐ ԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ ԽԸ ԶՐԷ

“Պատգամարեր” ի Ա. Տարի թիւ մէկը երեկ ստացայ: Ուրախութեամբ եւ հիացումով անդրադարձայ թէ քայլ մըն ու եղած է այս հաղորդակցութեան անհրաժեշտ միջոցին Վերաբերեալ:

Այ շնորհաւորեմ ձեզ եւ ձեր գործակիցները՝ ձեր ը-
րած Շիզին համար: Աստուծմէ կը խնդրեմ որ օրհնէ այս գո-
վելի իրազարծումը, որպէսզի ան հանդիսանայ, միշտ աւելի,
կարեւ որ մէկ տարրը համայնքին շինութեան գործին մէջ, նը-
պասէ հեռաւորութիւններու նուանումին, անհաններու մօ-
տեցումին եւ այդպէս մը ընէ, որ իւրաքանչիւրը ինքինքը
ժողովրդապետութեան լրացուցիչ եւ անհրաժեշտ մէկ մասը նը-
կատէ: Կը մաղթեմ որ գործակիցներուն թիւը աւելնայ եւ բո-
լորն ալ պատասխանառու զզան իրենք զիրենք՝ “Պատգամարեր”
ին համար եւ հպարտանան իրենց պարբերաթերթով:

Վատիկանի ռատիոկայանը իր հայերէն ամէնօրեայ հա-
ղորդումներու յայտագրին ընթացքին, նախորդ թիւերէն մէ-
կուն մէջ զրուած, յօղուածներէդ մին ծայնափոեց, յիշելով
Սան Փալյոյի մեր սիրելի ժողովրդապետութիւնը: Շնորհաւո-
րութիւններ:

Կերպերս, Հռոմի Լեւոնեան վարժարանին հետ մասնակ-
ցեցայ Լուրտի ուխազնացութեան: Այդպէս որ կրօնայ Ս. Կոյս
Մարիամի վատահիլ Լատին Ամերիկայի Հայ Կաթողիկէ մեր թեմը
եւ իրմէ խնդրել որ պահպանէ Սան Փալյոյի Ս. Գրիգոր Լու-
սուսուրչի այդ սիրելի ժողովրդապետութիւնը, միութիւն ու
սէր շնորհէ անոր ընտանիքներուն, առողջութիւն՝ հիւանդնե-
րուն, սփռքնը՝ տարեցներուն եւ, Քրիստոսի նկատմամբ, խան-
դավառութիւն՝ երիտասարդներուն: Ան, Ս. Կոյսը, որ հինէն
ի վեր, հայ ժողովուրդէն միշտ ընդունեցաւ պատւոյ տեղ մը
իր պաշտամունքին մէջ, նշան անոր հանդէպ տածած սիրոյն,
պէտք է մայրաբար հսկէ մեր բոլորին վրայ:

Հռոմ, 7 Սեպտեմբեր 1981

Վարդան Վալտիր եպ. Պողոսեան

O NOSSO EXARCA ESCREVE

“Recebi ontem o “Ano I, Nº1” do “Mensageiro”. Com alegria e admiração constatei que foi dado mais um grande passo nesse indispensável veículo de comunicação.

Parabenizo o senhor e seus colaboradores pelo esforço que estão fazendo. Rogo a Deus que abençõe essa louvável realização e que ela seja, cada vez mais, uma peça importante na construção da Comunidade, ajudando a vencer as distâncias, a aproximar as pessoas e a fazer com que cada um se sinta parte integrante e indispensável da Paróquia. Faço votos que o número dos colaboradores aumente e que todos se sintam responsáveis pelo “Mensageiro” e se ufane do próprio boletim.

Dos números anteriores a Rádio Vaticana divulgou um de seus artigos, no programa diário em armênio, citando essa nossa querida Paróquia de São Paulo. Parabéns!

Participei, recentemente, com Colégio Armênio de Roma de uma peregrinação a Lourdes. Pude, assim, confiar a Maria o Exarcado Armênio Católico da América Latina e pedi a ela que protegesse essa cara Paróquia de São Gregório Iuminador, de São Paulo, que conceda a concórdia e o amor às suas famílias, a saúde aos doentes, o conforto aos idosos, e entusiasmo por Cristo aos jovens. Ela que sempre recebeu do povo armênio, desde o inicio, um lugar de honra em sua liturgia, sinal do afeto que por ela dedica, há de velar maternalmente por todos nós”.

Roma, 7 de setembro de 1981

Dom Vartan Waldir Boghossian

ՍՈՒՇԻՆ ՃԱՄՐԱՆ ԿԱՐԺ է

Մենք մեզ մեծցնելու համար՝
ԿԸ ՍՏԵՆՔ:

Մեր ընտանիքն ու գերդաստանը
կարեւոր ցոյց տալու համար՝
ԿԸ ՍՏԵՆՔ:

Մեր միութիւնն
ու կազմակերպութիւնը
արժեքուոր ներկայացնելու համար
ԿԸ ՍՏԵՆՔ:

Արժեք և արժանիք ունեցող մարդը
պէտք չունի սուտի:

Սուտը վախկոտին գէնքն է:
Սուտով միայն անգէտները
կրնանք խարել,
ան ալ՝ մինչեւ տեղ մը:
Լաւ է դանդաղ ընթանալ
Ծշմարտութեամբ,

քան վազել
սուտով ...

Կես նամրան մնալու վախով:

Խշան ծ.Վ. Քէհիեան

Է CURTO O CAMINHO DA MENTIRA

Para engrandecermos-nos,
a nós mesmos,
MENTIMOS!

Para dar uma importância maior
ao nosso lar e nossa família,
MENTIMOS!

Para mostrar que são valiosas
a nossa sociedade
e nossa organização,
MENTIMOS!

O homem de mérito e de valor
não necessita de MENTIRAS.

A MENTIRA é a arma do medroso.

Com MENTIRAS só podemos
enganar os despreparados,
e isso até certo ponto ...

É melhor ir evoluindo lentamente
mas dentro da VERDADE,
do que correr com MENTIRAS,
com receio
de ficar a meio caminho ...

Tradução: M. Ekizlerian

ՄՐՏԻ ԹՈՒՐ

ՀԱՅ ՆՈՐ ՄԵՐՈՒԽՆԴԻՆ

Պրազիլի ընդարձակ հողին վրայ
ծնած Հայ զաւակ, զիտցիր որ դուն
հարազատ ժառանգորդն եւ հարուստ
մշակոյթ ունեցող եւ զայն քեզի
կատակած պապերուդ:

Անոնք կոչուեցան Լուսուորիչ,
Նարեկացի, Շնորհալի, Սայաթ-Նովա,
Կոմիտաս, Պառոյր Սեւակ, դուն
վայելեցիր անոնց հարստութիւնը,
քայց դուն ի՞նչ աւելցուցիր անոր
վրայ. Միայն մստեցքիր թէ
աշխատեցար պակասած ամբողջացնել
եթէ շարունակես ճեղքերդ ծալլած
նատիլ, կ'աղքատանաս, օր մըն ալ
կը տեսնես որ սնանկացած ես:

Թոյր մի տար որ մուրացկանի
վերածուիս:

Քեզի ժառանգ ծգուած հարստու-
թեան կարեւոր մէկ մասը մեր լե-
զուն է: Ի՞նչ կ'ընես զայն չը-
կորսնցնելու համար. կը պաշտպա-
նմս կուրծքովդ ...

Տանդ դուռը ամուր կը փակես
որ զողերը չմտնեն ներս և ունե-
ցածդ չզողնան:

Ինչ միջոցներ ծեռք տած ես
ազգային զանձղ, մայրենի լեզ-
ուդ, գրականութիւնդ, մշակոյթդ
զողերէ զերծ պահելու համար:

ՇԱՀԱՆԴԻՆԻՆ

PALAVRA DE CORAÇÃO

PARA A NOVA GERAÇÃO ARMÉNIA

Filho de Armênio, nascido
nesta imensa terra brasileira,
saiba que Você é o legitimo her-
deiro de ancestrais que lhe
legaram uma rica cultura. Eses
antepassados chamaram-se LUS-
SAVORITCH, NAREGATZI, CHORHALÍ,
SAIÁT NOVA, GOMIDÁS, BARÚIR
SEVAG. Você usufruiu a sua ri-
queza, mas o que foi que acres-
centou àquela riqueza? Só dila-
pidou ou se empenhou em comp-
letar o que vinha a faltar?

Se continuar a ficar sun-
tado e de braços cruzados, Você
empobrece, é um belo dia des-
cobre que está falido.

Não deixe que esteja re-
duzido à condição de mendigo!

Uma importante parcela
da riqueza que lhe deixaram de
herança é a nossa língua. O que
é que Você está fazendo para
não perder-la? Acaso a defende
com seus atos...?

Você fecha bem firmemente
a porta de sua casa para que
não entrem ladrões e não lhe
roubam os seus pertences.

Quais as providências que
tomou para resguardar dos lad-
rões o seu tesouro nacional, a
sua língua materna, a sua li-
teratura e a sua cultura?

CHAHANTOUKHD

ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐԸ ՓՈԽՈՒՄ ԵՆ, ԱՅՈ, ԲԱՑ...

Չենք կրնար պահանջել մեր չափահաս սերունդէն,
այսօր,
որ բան ու բրիչ տռած՝
դաշտ իշնէ,
հող փորէ ու մշակէ,
կօշիկ կարէ կամ կարկտնէ:
Ժամանակները փոխուած են.
ոչ հող ունինք մշակելիք
և ոչ ալ կարիք,
կարկուած կօշիկի:

Այո՞ւ:

Բայց, չենք կրնար ընդունիլ,
որ մեր չափահասները
մսին իրենց կեանքն ու հարստութիւնը՝
համոյասիրութեամբ ու խաղամոլ ութեամբ,
դրամապաշտութեամբ ու ցուցամոլ ութեամբ՝
անհաղորդ իրենց ժողովուրդին կեանքին:

Նր ցանկանք տեսնել մեր չափահասները՝
աստուածանանոյ ու ազգանուէր՝
աշխատանքի պատնէշի վրայ,
իրենց մասնակցութիւնը բերող՝
մեր ժողովուրդին
ընկերային,
կրթական,
ազգային,
եկեղեցական կեանքին:

Չենք կրնար պահանջել մեր երիտասարդներէն,
այսօր,
որ եարի փոխան զէնք գրկեն՝,
լեռ բարձրանան,
թուրք բռնաւորին դէմ պաշտպանեն՝
իրենց ինքնութիւնն ու ազատութիւնը:
Ժամանակները փոխուած են,
հեռու ենք թուրքէն
ու ազատ կ'ապրինք:

Այո՞ւ:

Բայց, չենք կրնար նաեւ ընդունիլ
որ մեր երիտասարդները
զերի դառնան թուլամորթութեան,
մոռնան իրենց մարդկային արժանապատութիւնը
ու ազգային ինքնազիտակցութիւնը:

Կը ցանկանք տեսնել մեր երիտասարդները
լի խանդով ու եռանդով
հանդէպ կեանքին:

Պատրաստակամ
նուիրումով ծառայելու բոլոր մարդոց:
Բարձրանալ ու առաքինութեամբ,
ազնուանալ ու, մօտենալ ու Աստուծոյ:
Բարձրացնել ու, ազնուացնել ու իրենց միջակայրը:
Շահազգին
նկատմամբ իրենց ծագումին ու պատմութեան,
սիրազեղ
հանդէպ իրենց ժողովուրդին ու հայրենիքին:

Ժամանակները փոխուած են, այո՞ւ, բայց...

Սան Փաւլոյի հայ գաղութը
տոկալ ու համար պէտք ունի
պատնէշի վրայ կեցող
իր անծնուրաց չափահաս սերունդին,
հնչպէս ծառը իր բունին:

Պէտք ունի նուիրումով ծառայելու պատրաստ
իր երիտասարդ սերունդին,
հնչպէս ծառին բունը՝ միւղերուն:

Ժամանակները փոխուած են, այո՞ւ, բայց...
ունինք տակալ զարթնող
յուսադրիչ նոր սերունդ մը:

Մեր յոյսը:

Մեր ապագան:

Անոր՝ գործի անցնելուն կը սպասենք:

Նշան ծ. Վ. Քէհէեան

OS TEMPOS MUDARAM, SIM, MAS ...

Não podemos exigir da nossa geração adulta,
hoje,
que, com a enxada e a pá na mão,
desça ao campo,
arar a terra e semear;
que costure ou remende sapatos.

Os tempos mudaram:
não temos terra a cultivar,
nem necessidade
de sapatos a remendar.

Sim.

Mas, não podemos aceitar
que nossos adultos
desperdicem a sua vida e sua riqueza,
em farras e jogatina,
feitos escravos do dinheiro e da ostentação,
e indiferentes à vida de seu povo.

Desejamos ver nossos adultos,
agradáveis a Deus e dedicados à nação;
no campo do trabalho,
trazendo a sua colaboração
ao nosso povo,
na vida social,
educacional,
nacional
e religiosa.

Não podemos exigir dos nossos jovens
hoje,
que "ao invés da amada carreguem armas",
subam à montanha
para defenderem contra o tirano turco
a sua identidade e a sua liberdade.

Os tempos mudaram,
estamos longe de turcos
e vivemos livres.

Sim.

Mas, não podemos também admitir
que nossos jovens
se tornem escravos da covardia,
esqueçam a sua dignidade humana
e a consciência de sua identidade nacional.

Desejamos ver os nossos jovens
cheios de entusiasmo e ardor
para com a vida.
Com boa vontade
e dedicação para servirem a todos.
Para elevarem-se com virtudes,
e com nobreza de sentimentos,
para se aproximarem de Deus.
Para enaltecer e enobrecer o seu meio.
Interessados
pela sua origem e sua história,
repletos de afeição
para com o seu povo e sua pátria.

Os tempos mudaram, sim, mas ...

a colônia armênia de São Paulo,
para persistir,
necessita
de sua abnegada geração adulta,
a postos na barricada,
como a árvore, pelo seu tronco.
Necessita de sua geração jovem,
pronta a servir com dedicação,
como o tronco da árvore, de seus galhos.

Os tempos mudaram, sim, mas ...

temos,
uma geração nova que desperta,
esperançosa ...

Nossa esperança.
Nosso futuro.

Ansiamos pela iniciativa
dessa geração nova.

ՍՈՒՐԲ ԳԻՐԵԸ

ՀԱՅ ՃԵՄԻՆ ԵՒ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ԿԵԱՆՔԻՆ ՄԷՀ
(Նարունակութիւն՝ նախորդ թիւէն)

Սակայն Ս. Գիրքը հայ ծէսէն աւելի՝ ազդած է հայ ժողովուրդին կեանքին վրայ:

Ծիշդ է որ թէեւ մեծ դժուարութեամբ, սակայն շատ առաջ հայ ժողովուրդը կռապաշտութենէն դարձաւ քրիստոնեայ, քայց քրիստոնէութիւնը պարզ զգեստ մը չեղաւ վրան, այլ թափանցեց իր արեան մէջ ու նոր կեանք մը տուաւ իրեն, քրիստոնի կենարար կեանքը՝ Աւետարանի լոյսով պայծառացած:

Շուտով բազմացան քահանայական կոչումները: Բացուեցան վանքեր, որոնք դարձան զարգացումի կեղրոններ, քրիստոնէական հաւատքի խորացումի օճախներ: Այնքան արագ շատացան անոնք եւ այնքան շատ էր անոնց եռանդը քրիստոսի Աւետարանը քարոզելու, որ մտան Հայաստանի արեւելեան սահմաններուն վրայ ըընակող իրենց դրացի հեթանոս ժողովուրդներուն մէջ ու քրիստոնեայ դարձուցին զանոնք: Այսպէս քրիստոնեայ դարձան վրացիներն ու Աղուանները: Հայ եկեղեցականներն էին դարձեալ, որոնք զատան այդ երկու ժողովուրդներուն Ա.Բ.Գ.ը թարգմանելու համար Ս. Գիրքը Վրացերէնի եւ Աղուաններէնի:

Արքութեան ու կատարել ութեան հրաւիրող աւետարանական յորդորները այնքան խանդավանեցին հայ ժողովուրդը, որ սուրբ Ծգնաւորներով լեցուեցան անապատ տեղերն ու քարայրները: Սըրբակեաց կրօնաւորներով լեցուեցան հարիւրաւոր վանքեր:

Այս վանքերու մէջ է որ դարերու ընթացքին ծաղկեցաւ հայ մշակոյթը եւ յատկապէս մեր գրականութեան Ոսկեղարը:

Ս. Գրքի թարգմանութենէն յետոյ մեր հայ հեղինակներց գրեցին ինքնազիր բազմաթիւ գիրքեր եւ միաժամանակ թարգմանեցին յունարէն եւ ասորերէն կրօնական գիրքեր:

Մեր հայ հին գրականութիւնը լի է Ս. Գրքի մէջբերումներով: Մեր հազարաւոր հին ծեռագիրները գրեթէ ամրող ջութեամբ Ս. Գրքի օրինակներ են: Մասցեալներն ալ կը վկայեն թէ, մինչեւ միջին դարու վերջը, մեր հայ գրականութիւնը կազմուած էր քրիստոնէական հաւատքին պաշտպանութեան նուիրուած՝ աստուածաբանական եւ փիլիսոփայական գրքերէ, մեր հայ սուրբ հայրապետներու քարոզներէն եւ ուսումնասիրութիւններէն: Մեր հայրապետներուն գրութիւնները Սուրբ Գիրքն է որ ունին որպէս հիմ եւ անկէ ներշնչուելով կ'առաջնորդեն իրենց հօտին: Այդ ծեռագիրներուն մէջ մեծ կարեւորութիւն ունին կարզ մը թարգմանութիւններ, ինչպէս Ս. Յովհան Ոսկերերանի Աստուածաշունչի մեկնութիւնն ու ծառերը, որոնց յունարէնը կորսուած ըլլալուն, մեծ արժէք ունի անոր հայերէն թարգմանութիւնը:

Այդ ծեռագիրները, մանաւանդ հին ու յատկապէս նոր կտակարանները, հարուստ են մանրանկարչութեամբ, որոնց գրեթէ միակ նիւթը Ս. Գրքի զանազան դէպքերն ու պատմութիւններն են: Հայ արուեստագէտներու ներշնչարանը դարձած է մանաւանդ Ցիուսի եւ Ս. Կոյսին կեանքը:

Սուրբ Գիրքը ներշնչումի աղքիւր դարձած է նաեւ մեր նարտարապետներուն, որոնք հայկական ոմք ստեղծելով մեծ ազդեցութիւն գործած են կոթական ոմին վրայ: Հայ ոմով պատմական մեր հարիւրաւոր եկեղեցիները մինչեւ այսօր ալ հիացում կը պատմաւեն մեծահամբաւ ամէնազգի նարտարապետներուն, իրենց այլ ազանութեամբ, համաշափութեամբ, յանդնութեամբ ու զեղեցկութեամբ:

Նարունակելի, 2

A SAGRADA ESCRITURA

NA LITURGIA E NA VIDA DO POVO ARMÊNIO

(Continuação do artigo precedente)

Entretanto, a Sagrada Escritura influencia a vida do povo armênio, muito mais do que influencia a Liturgia Armênia.

É bem verdade que, mesmo com muita dificuldade, porém muito rapidamente o povo armênio se converteu ao cristianismo. Entretanto, o cristianismo não foi uma simples vestimento para ele, mas sim, penetrou no seu sangue e deu uma vida nova ao povo armênio, a vida salvadora do Cristo, iluminada pela Luz do Evangelho.

Rapidamente foram se multiplicando as vocações sacerdotais. Foram instituídos Conventos, os quais se tornaram centros de cultura, chamas de aprimoramento da fé cristã. Aumentaram tão rapidamente e tão grande era o seu entusiasmo para anunciar o Evangelho do Cristo, que ultrapassaram até as fronteiras do lado este da Armênia, convertendo ao cristianismo, os povos vizinhos. E assim, se converteram ao cristianismo, o povo da Geórgia e o de Azerbeidjâ. Foram ainda estes mesmos missionários armênios, que inventaram o alfabeto para aqueles povos a fim de estes últimos poderam traduzir a Bíblia para a sua língua própria.

Os conselhos evangélicos que convidavam para a Santidade e a Perfeição da vida cristã, tanto entusiasmaram o povo armênio, que os locais desertos e as cavernas encheram-se de santos eremitos. Centenas de Conventos foram lotadas pelos santos monjes. Foi exatamente nestes Conventos, que no decorrer dos séculos, floresceu a cultura e sobretudo a literatura armênia.

Logo após a tradução da Bíblia, os autores armênios es-

creveram inúmeros livros e ao mesmo tempo, traduziram livros religiosos gregos e assírios. Nossa antiga literatura está repleta de citações da Bíblia. Os nossos milhares de manuscritos, na maioria, são exemplares extraídos das Escrituras Sagradas. O restante, testemunha que até o fim da Idade Média, a nossa literatura, isto é, a literatura armênia é composta de livros de Teologia e Filosofia consagrados à defesa da fé cristã, dos sermões e dos estudos dos nossos Santos padres. A escritura dos nossos Patriarcas tem como base a Sagrada Escritura e, inspirados nela, dirigem o seu rebanho. Entre estes manuscritos, algumas traduções são de grande importância, tais como "O Comentário da Sagrada Escritura" e "Sermões", de S. João Crisóstomo, cujos originais estão perdidos, mas chegaram até nós através da tradução armênia.

Estes manuscritos, especialmente o Velho e especialmente o Novo Testamento, são ricos em miniaturas, cujo quasi único tema são os fatos e as narrações das Sagradas Escrituras. Elas têm se tornado a fonte de inspiração dos artistas armênios, sobretudo a vida do Cristo e da Virgem Maria.

A Bíblia também tornou-se fonte de inspiração para os nossos arquitetos, que criaram o estilo armênio, influenciando grandemente o estilo gótico, tão conhecido hoje, entre nós.

As nossas centenas de Igrejas, em estilo armênio, até hoje causam admiração aos arquitetos de fama internacional, pela sua diversidade, sua simetria, suas linhas arrojadas e sua beleza.

(Continuação no próximo número)

ՀԱՂԱՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Անուն ուրախութեամբ կու զանք աւետել ձեզի թէ՝ Հարաւային Ամերիկայի Հայ Կաթողիկէ մեր նորընտիր առաջին Առաջնորդին, Արքիապատիւ Վարդան Եպիսկոպոս Պողոսեանի, Եպիսկոպոսական օժման արարողութիւնը տեղի պիտի ունենայ Շաքաթ երեկոյ, 12 Դեկտեմբեր 1981ին, Պուէնոս Այրես, ժեռամբ՝ Կաթողիկէ Հայոց Կաթողիկոս-Պատրիարք Ամենապատիւ եւ Գերեզանիկ Տ.Տ. Հմայեակ-Պետրոս Ժէ. Կէտիկեանի:

Խոկ Շաքաթ, 19 Դեկտեմբերին, Ամենապատիւ Կաթողիկոս-Պատրիարքը, մեր Գերապայծու Առաջնորդն ու ժեռնադրակից միւս Եպիսկոպոսները, պիտի այցելեն Սան Փաւլօ, ուր պիտի մնան քանի մը օր: Անոնց զալստեան Մշգրիտ ժամը կը հաղորդենք յետազային:

Հուսկ, Կիրակի, 20 Դեկտեմբերին, առաւօտեան ժամը 10,30ին, Սուրբ Գրիգոր Լուսուորիչ եկեղեցւոյ մէջ, Արքի Վարդան Եպ. Պողոսեան հայրապետական Սուրբ Պատարագ պիտի մատուցանէ, որուն պիտի նախագահէ Ամեն. Կաթողիկոս-Պատրիարքը:

Այս առթիւ, կը խնդրենք մեր համայնքին անդամներէն և քարեկամներէն որ՝ քարեհանին նկատի ունենալ վերոյիշեալ 19 եւ 20 Դեկտեմբեր թուականները, իրենց մասնակցութիւնը քերեն քարձրաստիճան եկեղեցականներուն արժանավայել ընդունելու թեան եւ անոր յաջորդող հանդիսութիւններուն:

Վերոյիշեալ Եպիսկոպոսական օժման առթիւ դէպի Պուէնոս Այրես ուղարկութիւն մը կազմակերպուած է:

Մասնակցիլ փափարողներէն կը խնդրենք անմիջապէս կապ պահել մեր քարտուղարութեան հետ:

Աւելի ուշ պիտի հաղորդենք նորագոյն մանրամասնութիւններ:

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԽՈՐՃՈՒՐԴ
ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԵ ԺՈՂՈՎՐԴԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

COMUNICADO

Com imensa alegria e satisfação, vimos anunciar que no próximo mês de dezembro, no dia 12, sábado à noite, será realizada na cidade de Buenos Aires, a solene cerimônia de Sagrada do recém-nomeado bispo arménio católico, - o primeiro da América do Sul, - Sua Excelência Dom VARTAN BOGHOSIAN, pelas mãos de Sua Beatitude Dom HEMAIAG-PEDRO XVII GHEDIKIAN, Katholikós-Patriarca dos Arménios Católicos.

E no sábado, dia 19 de dezembro, Sua Beatitude o Katholikós-Patriarca, Sua Excelência nosso bispo Dom Vartan Boghosian e os demais bispos concelebrantes da Sagrada, virão visitar São Paulo onde deverão permanecer alguns poucos dias.

Brevemente, daremos a hora exata da chegada da ilustre Comitiva a São Paulo.

Por fim, no domingo dia 20 de dezembro, às 10,30 horas da manhã, na Igreja São Gregório Iluminador, Sua Excelência nosso bispo Dom Vartan Boghossian, celebrara a Santa Missa Pontifical, sob a presidência de Sua Beatitude o Katholikós-Patriarca.

Nessa oportunidade, solicitamos aos nossos fiéis e amigos a gentileza de tomarem em consideração aquelas datas de 19 e 20 de dezembro vindouro, trazendo a sua valiosa participação para o maior brilho da recepção condigna dos Altos Dignitários Eclesiásticos, como igualmente das festividades subsequentes.

Estamos formando um grupo, para representar a nossa comunidade nesta ocasião.

Aqueles que estiverem interessados em participar entrar em contato imediatamente com a secretaria.

Nos próximos dias, daremos maiores detalhes sobre a programação do acontecimento.

DIRETORIA

DA PARÓQUIA ARMÉNIA CATÓICA

ՄԵՏԱԿ ՄԸՆ ԱԼ ԱԿԵԼՑԱԿԻ

ՏԻՐՈՉ ԱՅԳԻՒԽՆ ՄԷՀ

Որքան դժուար է այսօր ինքնիրը Աստուծոյ ծառայութեան նուիրող անձեր զանելը մանաւանդ հայ իրականութեան մէջ:

Որքան մեծ է ուրախութիւնը եկեղեցւոյ երբ երիտասարդ մը քանայութեան ասպարեզը կրն զրկէ եւ հոգիներու փրկութեան գործին կը նուիրուի:

Այդպիսի ուրախութիւն մը զատճառեց հայ եաթողիկէ եկեղեցւոյ գեր. Պողոս Վ. Հարիմեան, երբ 15 Օգոստոս 1981ին, Պաղտատի Առաջնորդ Արքի. Յովհաննէս Արքապիսկոպոս Գասպարեանի ծեռամբ, Պուէնոս Այրէսի մէջ, ժեռնադրուեցաւ քանանց Քրիստոսի:

Հարաւային Ամերիկայի մէջ, հայ ծէսով ժեռնադրուած տուածին վարդապետն է գեր. Պողոս Վ. Հարիմեան, որ 1953ին ծնած է Գամիրէ եւ մանուկ հասակին՝ ընտանեօք փխադրուած Պուէնոս Այրէս:

Ժեռնադրութենէն յետոյ ան վերադարձաւ Հոռոմ, ամբողջացընելու համար աստուածաքանական իր ուսումները՝ մինչև Յունիս 1982: Ապա, պիտի վերադառնայ Պուէնոս Այրէս՝ իր կեանքը իսպան դնելու Աստուծոյ փառքին, հոգիներու փրկութեան եւ հայ ազգին պայծառութեան համար:

Հայ ժողովուրդին դարաւոր մաղթանքը կ'ուղղենը իրեն. Աստուծ հաստատ պահէ ընզ կոչմանդ մէջ:

MAIS UM LAVRADOR VEM ENRIQUECER O VINHEDO DO SENHOR

Quão difícil é hoje encontrar pessoas que queiram dedicar-se ao serviço de Deus, só bretudo no meio armênio!

Quanto é grande a alegria da Igreja quando um jovem abraça a carreira de sacerdócio e se dedica à tarefa da salvação das almas!

Foi uma alegria desta natureza que causou à Igreja Católica Armênia o Reverendo Pe. BOGHOS HAKIMIAN quando, no dia 15 de agosto de 1981, em Buenos Aires, foi ordenado sacerdote do Cristo, pelas mãos de Sua Excelência Dom HOVANNES KABARIAN, arcebispo de Bagdá.

O Rev. Hakimian é o primeiro padre, na América do Sul, a ser ordenado pelo rito arménio.

Nascido em 1953 no Cairo (Egito), Pe. Hakimian, ainda criança, emigrou com a família para a Argentina.

Apos a sua ordenação sacerdotal o Rev. Hakimian voltou para Roma a fim de completar os seus estudos teológicos até junho de 1982, quando deverá regressar a Buenos Aires para dedicar a sua vida à glória de Deus, à salvação das almas e ao brilho do povo armênio. "Que Deus o guarde firme em sua vocação".

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

PRIMEIRA EUCHARISTIA

Ուրախութեամբ կը յայտարկենք թէ Կիրակի, 29 Նոյեմբերի առաւօտեան ժամը 10,30ին մատուցուող ծայնաւոր Ս. Պատարագին ընթացքին, մեր Փոքրիկներէն խումբ մը ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԻՒՆ պիտի ընդունին:

Ս. Պատարագէն եաք, կոկիկ ընդունելութիւն մը տեղի պիտի ունենայ մեր սրբին մէջ:

ՎԵՐԱՆՈՐՈԳՈՒՄ

ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ ԽՈՍՏՈՒՄԻՒՆ

Կիրակի, 6 Դեկտեմբերին, ժամը 10,30ի Պատարագի ընթացքին, Առաջին Հաղորդութիւն ընդունող Փոքրիկները իրենց Մկրտութեան խոստումը պիտի վերանորոգեն:

Նոյն օրը, Փակումը պիտի կատարենք մեր ԿԻՐԱԿԻՆՈՐԵԱՅ ԴՊՐՈՑԻՆ՝ Փոքրիկ հանդէսով մը:

Սիրով կը հրաւիրենք մեր համայնքին անդամներն ու քարեկամները վերոյիշեալ հանդիսութիւններուն:

Avisamos com prazer e alegria que no domingo, dia 29 de novembro de 1981, às 10,30 hs., durante a Missa cantada, um grupo de nossas crianças irão receber a PRIMEIRA EUCHARISTIA.

Após a Santa Missa teremos uma pequena recepção no salão social da igreja.

RENOVAÇÃO DA PROMESSA DO BATISMO

No domingo, dia 6 de dezembro de 1981, às 10,30 hs. no final da S. Missa, as crianças que fizaram a Primeira Comunhão renovarão a Promessa do Batismo.

No mesmo dia encerraremos as nossas atividades da ESCOLA DOMINICAL com uma festinha.

CONVIDAMOS com imensa felicidade os membros e amigos da nossa comunidade para este festival.

ՄԵՐ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՄԵՐ ՆՈՐ ՊԱՀԱԿԸ, Պր. Յովսէփ Քեմիքսիզեան եւ իր տիկինը, Անիթան, մէջ: Բարեգալուստ կը մաղթենք իրենց եւ յաջողութիւն:

ՀԱՅԻԵՐՈՒ ՕՐԸ տօնեցինք մեր սրահին մէջ Կիրակի, 9 Օգոստոսին: Օրուան հայրն էր Պր. Յովսէփ Թերզեան, երկար տարիներու մեր հաւատարիմ սպասարկողը Սուրբ Խորանին:

ՊՈՂՈՍ ՎՐԴ. ՀԱՅԻՄԵԱՆԻ ծեռնադրութեան առթիւ, Գեր. Յ. Նշան Ժ.Կ. Քէնէեան, մեր ժողովրդապետը, Պուէնոս Այրէս մեկնեցաւ 11 Օգոստոսին: Այդ առթիւ հանդիպեցաւ Գեր. Գէորգ Վ. Ֆիկերիմեանին եւ այցելեց անոր արդիական դրաբոց՝ շուրջ երկու հազար աշակերտներով: Հանդիպեցաւ նաեւ Գեր. Ներսէս Վ. Գարագաշեանին, որ տեղական եկեղեցիներէն մէկուն ժողովրդապետն է:

Գեր. Պողոս Վ. Հայիմեանի ծեռնադրութեան մասին տես էջ 16:

ՀԱՅ ՔՈՅԻԵՐՈՒ ԴՊՐՈՑԻՆ ի նպաստ թէ յասեղան մը տեղի ունեցաւ 25

Օգոստոսին: Շուրջ երկու հարիւր հոգի խանդավառ մթնոլորտ մը ապրեցան մեր հանդիսաբահին մէջ:

ԳԵՐՅ. ՆՇԱՆ Ժ.Կ. Քէնէեան, 16 Սեպտեմբերին մեկնեցաւ դէպի Եւրոպա իր ընտանեկան պարագաներուն տեսութեան: Ային օգոստելով հանդիպեցաւ նաեւ Լիբանան: Սան Փաւլօ Վերադարձաւ Հոկտեմբեր 24ին:

ԳԵՐՊ. ԳԱՅՐԻԷԼ Ժ.Կ. ՇԱՏԱՐԵԵԱՆ Կիրակի, 20 Սեպտեմբերի առաջ առուն հասաւ Սան Փաւլօ, ուր մնաց մինչեւ 24 Հոկտեմբեր, ստանձնելով մեր ժողովրդապետութեան հոգ հոգւոցը՝ ի բացակայութեան ժողովրդապետին: 24 Հոկտեմբերին վերադարձաւ Ռիո տիժանէյրո, իր պաշտօնավայրը: Մեր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնենք իրեն:

ՎԱՐԴԻՉԵՍ ՀԱՄԱԶԱՍՊԵԱՆ, սփիւրքահայութեան հետ մշակութային կապի կոմիտէութեան նախագահը, Սան Փաւլօ ժամանեց 23 Հոկտեմբերին:

ՎԱՀՐԱՄ ՄԱԿԵԱՆ, «Գալուստ Կիւլպենկեան»՝ հիմնարկութեան հայկական բաժնի վարիչը, նոյնպէս 23 Հոկտեմբերին հասաւ: Գլխաւորութեամբ Գերպ. Գարբիէլ Ժ.Կ. Շատարեւեանի՝ հայ Կաթողիկէ համայնքին կողմէ պատուիրակութիւն մը գնաց օդակայան՝ բարեգալուստ մաղթելու երկու հիւրերուն:

26 Հոկտեմբերին, Վերոյիշեալ երկու հիւրերը յաջորդարար այցելեցին մեր ժողովրդապետութիւնը:

Պ. Վարդգէս Համազասպեան մեր գերյարգելի ժողովրդապետին հետ ունեցած իր մտերմիկ խօսակցութեան ընթացքին, «Մերուպ Մաշ-

(շարունակութիւն էջ 20)

ՆՈՏԱՏԱՆ ՆՈՏԻԿԻԱՏ

O NOSSO ZELADOR, Hovsep Kemiksizian e sua mulher, Anita, começaram a trabalhar oficialmente em nossa Casa Paroquial no dia 19 de agosto pp.- Desejamos-lhes boas vindas e sucesso.

O DIA DOS PAIS, foi festejado em nosso Salão no domingo, 9 de agosto. O pai do dia era o Sr. Hovsep Terzian, nosso fiel servidor do Altar, de longos anos.

PADRE BOGHOS HAKIMIAN: por ocasião da ordenação do Rev. Boghos Hakimian, Mons. Nichan Keheyen viajou para Buenos Aires em 11 de agosto.

Na oportunidade, Mons. Nichan visitou o Pe. Kevork Djigerimian e sua escola moderna, com cerca de 2.000 alunos. Visitou igualmente o Pe. Nersés Karabachian que é o pároco de uma das Igrejas locais.

- (ver na pág. 16 o noticiário da ordenação do Pe. Boghos Hakimian)

ESCOLA DAS IRMÃS ARMÉNIAS: Em benefício da Escola das Religiosas Arménias, houve um "Chá Beneficente" no dia 25 de agosto. Cerca de 200 pessoas viveram um ambiente de entusiasmo em nosso Salão de Festas.

MONS. NICHAN KEHEYAN, viajou para a Europa em 16 de setembro em visita a seus familiares. Aproveitou a ocasião para dar um pulo até o Líbano. Regressou a São Paulo em 24 de outubro.

MONS. GABRIEL CHADAREVIAN: chegou a São Paulo na manhã de domingo 20 de setembro, aqui assumindo os encargos da nossa Paróquia na ausência do nosso pároco até o dia 24 de outubro, quando regressou ao Rio.

Os nossos profundos agradecimentos a Mons. Gabriel Chadarevian.

VARTKÉS HAMAZASBIAN, Presidente do "Comité de Relações Culturais com os Arménios da Diáspora" com Sede em Erevan, chegou a São Paulo em 23 de outubro.

VAHRAM MAVIAN, Diretor do Departamento Arménio da "Fundação Calouste Gulbenkian" com Sede em Lisboa, também chegou a São Paulo no mesmo dia 23 de outubro.

- Uma Delegação da Comunidade Armênia Católica, chefiada por Mons. Gabriel Chadarevian, foi ao aeroporto dar as boas vindas aos dois ilustres hóspedes.

No dia 26 de outubro, as mencionados duas personalidades arménias, sucessivamente, visitaram a nossa Paróquia.

O Sr. Vartkés Hamazasbian, na conversa amigável mantida com o nosso pároco, qualificou o Abade Mekhitar como "a maior

figura, após "Mesrob Machdotz" da cultura armênia". Teve expressões de apreço com respeito ao trabalho levado a efeito pelos Armênios Católicos da Diáspora em benefício da cultura armênia; qualificou de "ignorantes" os semeadores de discriminações contra os Armênios Católicos. Manifestou alegria ao saber da nossa escola do minical e das nossas aulas de língua armênia. Formulou votos para que também a Comunidade Armênia Católica de São Paulo tenha a sua escola.

CHAHANTUKHD: (Santukhd Bertizlian), a mais autentica entre as mulheres escritoras armêneas da Diáspora, chegou a São Paulo no dia 24 de outubro. Veio visitar e estudar as Comunidades armêneas mais importantes da América do Sul. Ela tem oito volumes publicados, entre poesias e prosa, além de obras inéditas e centenas de interessantes artigos em diversos jornais.

No dia 30 de outubro, Chahantukhd participou da "Noite Literária" organizada pela "Comissão Armênia de Festividades de S. Paulo" no Salão da nossa Paróquia. Acentuou, particularmente, a importância de falar armênio.

տողէն եաք՝ հայ մշակոյթի մեծագոյն դէմքը՝ որակեց Սփիթար Արքանյը: Գնահատանքով արտայայտուեցաւ սփիորի մէջ Հայ Կաթողիկէներուն տարած աշխատանքին համար՝ ի նպաստ հայ մշակոյթին: «Տգէտ»՝ որակեց հայ կաթողիկէներուն դէմ խորականութիւն սերմանողները: Ուրախութիւն յայտնեց իմանալով մեր կիրակնօրեայ դպրոցին եւ հայերէսի դասաւանդութիւններուն մասին: Մաղթեց որ Սահ Ծաւոյի Հայ Կաթողիկէ համայնքը ինը եւս ունենայ իր դպրոցը:

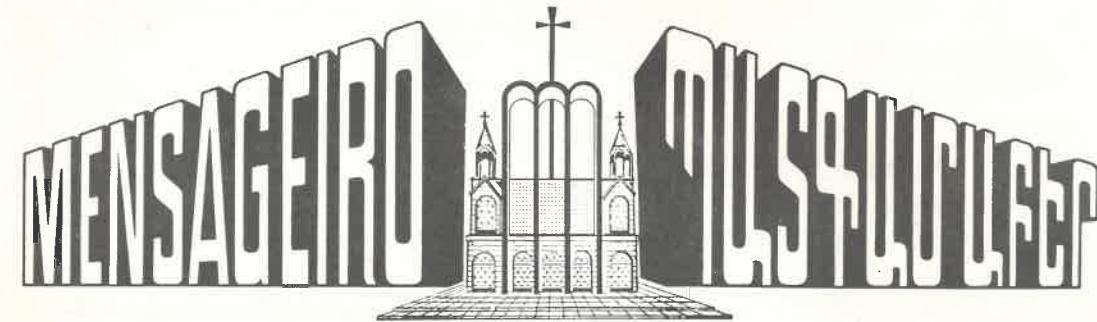
ԵԱՀԱՆԴՈՒԽԻՏ, «Սանդուխտ Պերթիզլեան» սփիորի հայ կին գրողներուն մէջ ամէնէն վաւերական գրագիտուինին, Սահ Ծաւոյի հասաւ 24 Հոկտեմբերին: Ան եկած է Հարաւային Ամերիկայի կարեւորագոյն զաղութները այցելելու եւ ուսումնասիրելու: Ունի հրատարակուած ութ հատորներ, արժակ ու քանաստեղծութիւն: Անտիպ գործեր եւ բազմանարիւր շահական յօդուածներ զանազան թերթերու մէջ:

30 Հոկտեմբերին իր մասնակցութիւնը քերաւ մեր Համագային Տօնակատարութիւններու Յանձնախումքինչկողմէ կազմակերպուած գրական երեկոյթին, որ գործադրուեցաւ մեր սրահին մէջ:

Եւշտեց յատկապէս հայերէն խօսելու կարեւորութեան մասին:

EM HOMENAGEM AO NOSSO KATOLICOS-PATRIARCA E AO NOSSO EXARCA APOSTOLICO HAVERA UM JANTAR DE CONFRATERNIZAÇÃO, NO DIA 19 de DEZEMBRO NO CLUBE ARMÊNIO, ÀS 21,00 HORAS.

ADQUIRIR OS CONVITES NA SECRETARIA DA PARÓQUIA.

BOLETIM DA PARÓQUIA ARMÊNIA CATÓLICA

SÃO PAULO - BRASIL ANO I Nº 2

AGOSTO/NOVEMBRO 1981

AV. TIRADENTES, 718

FONE: 227.6703